

ASPECTE ALE FLOREI ȘI VEGETAȚIEI ZONEI ALPINE A MUNȚILOR PARÂNG

Prof. Lăceanu Ion

Zona munților Parâng ocupă o suprafață de cca 1.100 kmp situată în vastul spațiu al munților dintre Jiu, Strei și Olt, cuprinde un poligon cu axa NS lungă de 33 km și axa EV de circa 32 de km. Din punct de vedere administrativ aparține județelor Gorj, Hunedoara și Vâlcea.

Limitele Munților Parâng sunt formate de apele râurilor Jiu, Jiul de est, Lotru, Latorița și Olteț.

Catena care leagă culmea principală carpatică a Parângului formează un nod orografic dominant care pornește din Vârful Coasta lui Rus (2301 m alt.) și trece peste vârfurile Găuri (2244 m alt.), Pietrele (2155 m alt.), Ciobanul (1944 m alt.), Scovarda (1871 m. alt.), Poiana Muierii (1756 m. alt.), sfârșind prin Șaua Poiana Muierii (1665 m.).

Configurația este datorată rețelei hidrografice care a disecat suprafața Borăscu și a contribuit la alcătuirea unor culmi dispuse în trepte, care se succed din înalt spre poalele munților. La această modelare au contribuit în parte și ghețarii cuaternari precum și înghețurile și dezghețurile prin care sfârșimarea rocilor au ușurat eroziunea glaciară și fluviatilă.

Pe această platformă de eroziune Borăscu (1700 - 2300 m) se întâlnesc două etaje de vegetație - alpin și subalpin, alcătuite predominant din tufișuri și pajiști.

Diferențierea litologică cuprinde:

- șisturile cristaline ale pânzei getice (puternic metamorfozate și reprezentate prin paragnaise, micașisturi, gnaise cuarțofeldspatice, amfibolite);

■ unitatea danubiană reprezentată prin:

a.) grupul de roci Drăgășan (amfibolite și gnaise micacee) precum și

b.) grupul Lainici-Păiuș (roci calcaroase grafitoase și gnaise cuarțitice cu biotit asociate cu roci granitice - granitul de Sușița, granitul de Crasna-Novaci), unitate care este puternic metamorfozată și de o vârstă precambriană.

■ roci mai slab metamorfozate de vârste mai tinere ce aparțin formațiunii de Latorița ce cuprinde diferitele tipuri de gresii metamorfozate, calcare cristaline, șisturi sericitoase și roci eruptive bazice metamorfozate;

■ roci calcaroase de vârstă jurasic-cretacică slab metamorfozate reprezentate prin calcare.

Această diferențiere litologică a determinat și o diferențiere pedologică (soluri brune-podzolice, brune, podzoluri humico-feriluviale, podzoluri scheletice, litosoluri) și în funcție de variațiile climatice (T^0 aer medie anuală = -3^0 C la limita superioară și 0^0 C la cea inferioară; precipitații medii anuale = 1370 - 1500 mm) ceea ce a imprimat o slabă diferențiere fitologică și fitosociologică.

Cu toate acestea, fiecare element de relief, prin situarea sa spațială (orientare, pantă, altitudine etc.) alături de factorii ecologici locali (litologici, pedologici, hidrologici etc.) contribuie la apariția unor faciesuri diferite din punct de vedere floristic.

Înainte de prezentarea vegetației zonei alpine se impune prezentarea sumară a vegetației forestiere de limită al cărei hotar superior a fost modificat de om în favoarea extinderii etajului subalpin. Pentru urmărirea evoluției zonei alpine au fost consultate:

■ surse cartografice (*Harta generală pentru vegetațiunea țărilor dacice*, Procopovici, 1902; *Harta întinderii probabile a pădurilor din vechea Dacie și Evul Mediu*, M.David, 1939; *Hărțile topografice ale Marelui Stat Major MFA*, Scara 1:25.000 din 1958;

■ fotografiile aeriene din 1968, 1978 etc.

Observațiile de teren asupra vegetației, solurilor, entomofaunei alpine actuale întăresc presupunerea că aproape întregul masiv a fost împădurit până la limita curbei de nivel de 2000 m. În pajiștile care au astăzi caracterul unor pășuni subalpine, extinderea pădurii fiind limitată de om, lipsește ecotonul molidișurilor de limită, arborii păstrându-și ținuta caracteristică. Ultimul reprezentant al vegetației arborescente spre zona alpină este Zâmbrul (*Pinus cembra*) întâlnit în căldările glaciare unde accidentele de pantă îl protejează și de om. Vegetează pe soluri scheletice împreună cu jnepenișurile (asociația *Pineto mughi cembretosum*), consolidând vegetația împotriva vânturilor și participând la solificarea grohotișurilor. Prezența tufărișurilor dovedește că etajul subalpin este bine exprimat.

Se pot diferenția două etaje pe seama unor criterii climatice (variații de temperatură, umiditate, durata stratului de zăpadă etc.), determinante în posibilitățile de existență a uneia sau alteia din principalele formațiuni vegetale - tufărișuri sau pajiști.

Vegetatia tufărișurilor subalpine

Limita superioară este marcată de ultimele exemplare de jneapăn (*Pinus mugo*) în vreme ce limita inferioară este situată la liziera pădurii limită (cca 1700 m). Jnepănișuri întinse se aștern la limita dintre păduri și golurile alpine, pe treptele mijlocii ale căldărilor Mija, Slivei, Roșiile, pe muntele Ciobanul sau pe Coasta lui Rus Mică, în Zănoaga Verde, în Căldarea Câlcescu etc. Pentru lărgirea suprafețelor de pășunat au fost distruse parțial sau total jnepenișurile de pe coastele Muntinului, ale Muntelui Iezerul Latoriței etc.

Pinus mugo ocupă cele mai deosebite habitate; mici platforme, morene, bolovănișuri, versanții căldărilor glaciare, înșeuări, coaste domoale sau repezi etc. În alianță cu specia dominantă intră : *Rhododendron kotschyi*, *Vaccinium myrtillus*,

V. uliginosum, Festuca supina, Nardus stricta, Agrostis rupestris, Soldanella montana, Potentilla ternata etc. În jnepenișurile din circurile glaciare se întâlnesc boschetele aninului de munte (Alnus viridis).

Acolo unde jnepenișurile lipsesc sau au fost distruse locul lor a fost ocupat de juniperete, specie ce vegetează pe podzoluri și pe litosolurile dintre grohotișuri. Adesea juniperetele formate din Juniperus sibirica, Rhododendron kotschyi, Vaccinium myrtillus, Nardus stricta, Brukenthalia spiculifolia etc. sunt grupate pe vaccinete formând asociația Junipereto-Vaccinietum ce se dezvoltă până la 2100 m pe pante de până la 30 de grade. Pe lângă specile codominante mai participă Potentilla ternata, Geum monatum, Campanula napuligera, C.abietina, Hypericum alpinum, Festuca rura ș.a.

La limita superioară a jnepenișurilor și juniperetelor pe expozițiile nordice și nord-vestice se situează asociația bujorului de munte pe podzoluri scheletice și în porțiuni adăpostite, unde zăpada nu este spulberată iarna. Alături de Rhododendron kotschyi - endemism carpatic - vegetează Pinus mugo, Juniperus sibirica, Vaccinium uliginosum, Primula minima, Loiseleuria procumbens, Avenastrum versicolor ș.a.

În regiunile puternic afectate eolian întâlnim asociația Loiseleurietum procumbentis care fixează bine covorul vegetal. În această asociere mai intră Agrostis rupestris, Phyteuma nanum, Vaccinium uliginosum, Juniperus sibirica, Primula minima, Hyeracium alpinum. D.Pușcaru și colaboratorii, 1956, considerau specia dominantă Loiseleuria procumbens ca un element acidofil, oligotrof, xerofil, rezistentă la deflația eoliană și îngheț.

Asociația de Vaccinium myrtillus ocupă biotopurile luminoase și suprafețele curățite de ienupăr, jnepeni și molid.

Întâlnită din rariștile molidișurilor (1400 m) până în etajul subalpin, în stațiuni adăpostite și însorite, asociația Brukenthalietum spiculifoliae nu are o specificitate prea mare ocupând solurile degradate. Aici am observat specii de Vaccinium

vitis idaea, Vaccinium myrtillus, Festuca rubra, Nardus stricta, Potentilla ternata.

Vegetația pajiștilor subalpine și alpine

O asociație mezoxerofită, oligotrofă de circa 12-14 cm o întâlnim pe poziții însorite pe podzolurile humico-feriiluviale este a festucetelor (Festucetum supinae). Festuca supina, caracteristică etajului alpin este asociată cu lichenii - Cetraria islandica, Cladonia rangiferina, Alectoria ochroleuca - dă un aspect de ariditate. Din covorul vegetal mai fac parte Carex curvula, Sesleria coerulans, Anthoxanthum odoratum, Nardus stricta, Geum montanum, Hieracium alpinum, Viola declinata, Pulsatilla alba, Primula minima ș.a.

Nardetele (Nardetum strictae) au un caracter oligotrof, mezoterm și heliofil și ocupă suprafețe slab înclinate, ferite de vânt, cu drenajul apei redus. Asociația este dominată de Nardus stricta urmată de Potentilla ternata, Geum montanum, Homogyne alpina, Viola declinata, Hieracium alpinum, Pulsatilla alba, Poa media, Anthoxanthum odoratum, Phleum alpinum, Deschampsia flexuosa ș.a. În zona izvoarelor și a mlaștinilor mai întâlnim pe Carex canescens, Cardamine pratensis, Caltha laeta, numeroase briofite higrofile.

O grupare destul de frecventă, la peste 2000 m, este Oreochloetum distichae, cu plante până la 15 cm, pe pante însorite bătute de vânturi puternice. Speciei dominante i se alătură Festuca suspina, Poa alpina, Sesleria coerulans, Juncus trifidus, Hieracium alpinum, rar Primula minima, Soldanella pusilla, Plantago montana. La limita inferioară Oreochloa disticha este întâlnită prin tufișurile etajului subalpin.

În zona alpină am întâlnit o grupare Festucetum supinae-Agrostetum rupestris unde am identificat speciile: Festuca

suspina, Anthoxanthum odoratum, Deschampsia flexuosa, Phleum alpinum, Nardus stricta, Primula minima, Hieracium alpinum, Soldanella montana, Cetraria islandica ș.a.

În locurile unde a fost târlit ocazional din etajul subalpin se află pe întinderile relativ mici asociația de Poaetum mediae unde alături de specia dominantă Poa media apar Poa alpina, P. Annuua, Festuca supina, Geum montanum și rar Veratrum album. Printre asociațiile nitrofile, din jurul stânelor, amintim Veratretum albi, Urticaetum dioicae, Rumicetum alpini, Poaetum annuae.

Vegetația circurilor glaciare

Circurile glaciare, sub raport vegetal, sunt acoperite de Pinus mugo și exemplare de Alnus viridis și Pinus oembra. Pe solurile scheletice și cu versanți puțin înclinați se găsește Rhododendron kotschyi căruia i se asociază Juniperus sibirica, Homogyne alpina, Polygonum bistorta, Geum montanum, Potentilla ternata, Crocus heuffelianus etc. Litosolurile sunt fixate de Primula minima și Soldanella pusilla cu Gețiana verna, Pulsatilla alba, Campanula napuligera. Brânele ierboase adăpostesc speciile Lazula spadicea, Sesleria coerulans, Juncus trifidus, Calamagostris villosa ș.a. Pe stâncăriile umbrite vegetează specii de Salix retusa, S. herbacea, Saxifraga cymosa, Sedum roseum, Serpempvivum montanum. Tot pe stâncării se întâlnește Lycopodium selago, iar pe lângă jnepenișuri Lycopodium alpinum.

Din cele prezentate reiese că Munții Parâng adăpostesc, în zona subalpină și alpină, un mediu vegetal destul de bogat, ale cărui elemente dominante ocupă stațiuni bine delimitate din punct de vedere al caracterelor topogène. Vegetația este asemănătoare zonelor alpine din masivele silicioase ale Carpaților Meridionali.

Bibliografie

- Beldie Al. (1967) *Flora și vegetația munților Bucegi*
Ed.Acad.R.S.România, București (1972),
Plantele din Munții Bucegi. Determinator.
Ed. Acad. R.S.România.
- Fesci Simona, Buză M., (1973) *Studiul geocologic comparat al rezervațiilor naturale din circuitele glaciare din munții Cindrel și Sureanu. Ocrotirea naturii t.17. n.2.*
- Lăceanu Ion (1981) *Comori ale naturii gorjene Tg-Jiu.*
- Pușcaru D. și colab. (1956) *Pajiștile alpine din Munții Bucegi*
Ed.Acad. R.S.Române, București.